

การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ล้านนา เชียงราย

Creating a Social Space and Maintaining the Identity of Ethnic Students of Equitable Education Fund at Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

ภีราวิชญ์ ชัยมาลา¹, สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ^{2*}, ปองสุข ศรีชัย³

Peravit Chaimala¹, Sirichom Pichedboonkiat^{2*}, Pongsook Srichai³

Received: 24 July 2024

Revised: 8 October 2024

Accepted: 20 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา และ 2) รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา คือ นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ศึกษาในทุน 5 ปี หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต่อเนื่องจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2566 จำนวน 71 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น สร้างข้อสรุปและนำเสนอด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า 1. รูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ผ่านกระบวนการ 1) การแสดงตัวตน 2) การยอมรับจากคนอื่น 3) การต่อรอง และ 4) การสร้างโอกาส 2. รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในด้านการศึกษา พบว่า ผ่านกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ 3 ด้าน

¹ อาจารย์, ประจำสาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
E-mail : Peravit@rmutl.ac.th

^{2*} รองศาสตราจารย์, ประจำสาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
E-mail : p_sirichom@rmutl.ac.th (*Corresponding author)

³ อาจารย์, ประจำสาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
E-mail: pongsooks@rmutl.ac.th

¹ Lecturer, Liberal Arts, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiangrai. E-mail : Peravit@rmutl.ac.th

^{2*} Associate Professor, Liberal Arts, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiangrai. E-mail : p_sirichom@rmutl.ac.th (*Corresponding author)

³ Lecturer, Liberal Arts, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiangrai. E-mail : pongsooks@rmutl.ac.th

คือ 1) ด้านการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) การสร้างเครือข่ายสัมพันธ์

คำสำคัญ: พื้นที่ทางสังคม, การดำรงอัตลักษณ์, กลุ่มชาติพันธุ์, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

Abstract

This qualitative research aimed to study (1) the process model of creating social space for ethnic students under the Equitable Education Fund at Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai, in the context of education, and (2) the process model of maintaining their ethnic identity. The key informants were 71 ethnic students receiving the Equitable Education Fund scholarship, enrolled in a 5-year program from the vocational certificate level to the higher vocational certificate level in the academic year 2023. Data were collected through interviews and focus group discussions and analyzed by categorizing the data into themes, drawing conclusions, and presenting the findings using analytical description. The results revealed that: 1) The process model of creating social space for ethnic students consists of four key processes: (1) expressing identity, (2) gaining acceptance from others, (3) negotiation, and (4) creating opportunities. 2) The process model of maintaining ethnic identity in education involves three key aspects: (1) learning and academic achievement, (2) participation in learning activities, and (3) building relationship networks.

Keywords: Social space, identity maintenance, ethnic groups, equitable education fund

บทนำ

การให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ โดยเฉพาะการติดอาวุธทางปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในสาขาวิชาชีพ ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนของชาติในการพัฒนากำลังคนภาครัฐให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและสามารถนำไปประกอบอาชีพที่สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้รวมทั้งไม่เป็นภาระต่อสังคม ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่และเติบโตในกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งอาจมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนทั่วไป จำเป็นต้องให้ความสำคัญเพื่อทำให้การเข้าไปพัฒนาไม่ไปทำลายโครงสร้างวัฒนธรรมเดิมหรือเปลี่ยนแปลง

ใดๆ จนก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการถูกรุกรานอันจะส่งผลให้เกิดการต่อต้าน (ปรีวัฒน์ ช่างคิด, 2560) แต่เป็นเพราะว่า “สังคมติตรา” ว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเด็กด้อยโอกาส ไร้การศึกษา จนก่อให้เกิดช่องว่างและปัญหาความเหลื่อมล้ำจนทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์หลุดออกจากระบบการศึกษา ในขณะที่เดียวกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ยังเป็นตัวเร่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานำไปสู่ภาวะการเรียนรู้ถดถอยเนื่องจากปัจจัยจากสถานะเศรษฐกิจครัวเรือนที่แตกต่าง การฟื้นฟูต้องทำเป็นรายบุคคล สนับสนุนให้ตรงกับความต้องการ เพิ่มวิธีการเรียนรู้จากเครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและนโยบายของสถาบันระบบสาธารณสุขที่

กล่าวว่า หนึ่งในประเด็นความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพคือ ความไม่เท่าเทียมด้านความไม่สมบูรณ์ทางจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญาหรือที่คนส่วนมากเรียกว่า ความพิการหรือความต้อโอกาสทางสังคม เนื่องจากคนส่วนใหญ่หรือมุมมองทางสังคม มีมโนคติต่อคนพิการและผู้ต้อโอกาสทางสังคมว่าเป็นผู้ที่มีความบกพร่อง มีความไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถทำงานหรือทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพได้หรืออาจมองถึงขั้นเป็นปัญหาทางสังคม (วัชรวิทย์, 2553) ดังนั้นการให้ออกาสทางการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยให้อยู่ดีมีความสุข ดังนั้นนโยบายและเป้าหมายของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้มีโอกาสศึกษาต่อเติมศักยภาพเพื่อพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำของการศึกษาไทยอย่างรอบด้าน โดยกสศ. มีจุดประสงค์หลักเพื่อสนับสนุนการกิจด้านการศึกษา วิจัยองค์ความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการช่วยเหลือ เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการยกระดับความสามารถของคนไทย โดยการจัดทำโครงการ “ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง” เพื่อสร้างคน สร้างโอกาส สร้างงาน บุคลากรจากสายอาชีพชั้นสูงถือเป็นกำลังคนที่มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้กับภาคการผลิตและเศรษฐกิจ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเริ่มจัดตั้งโครงการ “ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง” ที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของประเทศ เพื่รองรับแผนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) มุ่งเน้นให้คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มี

ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากลและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ให้มีความสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษา โดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for education)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาด้านวิชาชีพที่ได้รับโอกาสคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ “ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง” มาอย่างต่อเนื่อง เพราะวามหาวิทยาลัยฯ เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ด้วยการลดช่องว่างและปัญหาความเหลื่อมล้ำ เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยกำหนดรูปแบบเข้าถึงเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบผ่านการประชาสัมพันธ์และแนะแนวการศึกษาในพื้นที่จริง โดยมุ่งเน้นในเขตพื้นที่สูงและห่างไกล และมีเงื่อนไขเป็นตามหลักเกณฑ์ของ กสศ. ดังนั้นทุนที่ได้รับมีลักษณะเป็นทุนให้เปล่าที่สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ล่างของประเทศ มีโอกาสศึกษาต่อสายอาชีพในสาขาซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้รับคัดเลือกให้จัดการศึกษาทุน 5 ปี สำหรับนักเรียนชั้นม.3 ให้เรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต่อเนื่องจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากการลงพื้นที่รับสมัครนักศึกษา พบว่า

เด็กและเยาวชนให้ความสนใจจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ตอบรับเข้าศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 80 ซึ่งผลการตอบรับดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์รอรับโอกาสทางการศึกษาน้อยอย่างแท้จริง และเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวบนพื้นฐานการได้รับการศึกษาเพื่อต่อยอดไปสู่สร้างคน สร้างโอกาส และสร้างงานในอนาคต

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการผลักดันเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ให้พร้อมต่อการเข้าทำงานและปรับทัศนคติขององค์กรและคนทั่วไปที่มีต่อการศึกษาและการทำงานของเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการผลิตกำลังคนภาครัฐและการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมทั้งการเฝ้าระวังการหลุดออกจากระบบการศึกษาตามนโยบายและเป้าหมายของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

2. เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีทฤษฎีปรากฏการณ์วิทยา วิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ในด้านการศึกษา เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ร่วมกับการศึกษาเอกสารงานวิชาการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายและวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้ให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัยและได้ขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา หมายเลข RMUTL-IRB 085/2022

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา โดยหลักเกณฑ์ในการเลือกขอบเขตด้านเนื้อหา คือ องค์กรที่มีความต่อเนื่องในการสนับสนุนการศึกษาให้กับนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและขยายขอบเขตการศึกษาและการมีงานทำระหว่างเรียนหรือเมื่อสำเร็จการศึกษา

ขอบเขตประชากร คือ นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จำนวน 71 คน เป็น

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยการสร้างพื้นที่ทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์ การให้ความหมายนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยและสังคม การยอมรับของสังคม การแสดงตัวตน ศักยภาพ และคุณค่า ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลกับนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ให้โอกาสทางการศึกษากับนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษา คือ 1 ตุลาคม 2566 ถึง 30 กันยายน 2567

ประชากรในการศึกษา คือ นักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ที่ศึกษาในทุน 5 ปี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เรียนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต่อเนื่องจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2566 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย จำนวน 71 คน (งานทะเบียนและวัดผล กองการศึกษาเชียงราย, 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็นดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่กำหนดแนวคำถามเพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาไว้พอประมาณ โดยผู้ศึกษายึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

2) ก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบ

สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปตรวจสอบกับผู้ทรงคุณวุฒิ และการเก็บข้อมูลในขั้นตอนแรกผู้วิจัยได้ชี้แจงและให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3) เครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น เครื่องอัดเสียง สมุดจดบันทึก ปากกา และผู้วิจัยในฐานะผู้สัมภาษณ์ และผู้เก็บข้อมูลหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

1) การศึกษาเอกสาร (Documentary research) ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความงานวิจัยและบทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาในการศึกษา เพื่อช่วยในการกำหนดประเด็นสำคัญ โดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาและคำนึงถึงบริบทของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาจนได้ข้อมูลเพียงพอต่อการสร้างกรอบแนวคิด และกำหนดประเด็นแนวคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการ สัมภาษณ์เชิงลึกต่อประชากร โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่มีแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งวางแผนและกำหนดแนวคำถามไว้พอประมาณแบบหลวม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม และการตอบคำถามขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ให้ข้อมูล โดยสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจจำนวน 6 คน

3) การสนทนากลุ่ม (Focus group) จากการ ศึกษาเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาจนได้ข้อมูลเพียงพอต่อการสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นแนวคำถามในการกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อใช้

ในการสนทนากลุ่ม ที่มีแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งวางแผนและกำหนดแนวคำถามไว้พอประมาณแบบยืดหยุ่น ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม และการตอบคำถามขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ให้ข้อมูล โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 11-12 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยใช้วิธีการจดบันทึกการบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและตรงกัน

ผลการศึกษา

1. รูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

จากผลการสนทนากลุ่มระหว่างนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย ม้ง กระเหรี่ยง ชะมู ลาหู่ ไทลื้อ และไทใหญ่ ซึ่งรูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ จะผ่าน 4 กระบวนการ ได้แก่ **1) การแสดงตัวตน** นักศึกษาต้องเรียนรู้ต่อการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยการแสดงตัวตนให้เพื่อนๆ ยอมรับด้วยการแนะนำตัวให้เพื่อนได้รู้จัก แสดงความเป็นมิตร มีน้ำใจและให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมทั้งแสดงศักยภาพในการเรียนรู้และกิจกรรมการเปิดตัวให้เพื่อนๆ ได้เห็นความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตนเองทั้งภายในหอพักและภายในชั้นเรียน รวมทั้ง

กิจกรรมในมหาวิทยาลัย **2) การยอมรับจากคนอื่น** โดยแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์ หรือในความเป็นชนเผ่าของตนเอง ด้วยการแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้มีศักยภาพ มีความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการปรับตัวและสามารถทำกิจกรรมอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและกระบวนการกลุ่ม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในด้านผลการเรียนและศักยภาพในการทำงานกลุ่ม ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยการประยุกต์ใช้ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เกิดความร่วมมือกับนักศึกษาทุกกลุ่มทั่วไป เช่น การแสดงเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นกระบวนการกระตุ้นและผลักดันสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ **3) การต่อรอง** นักศึกษาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ยังขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ รวมทั้งขาดที่ปรึกษาทางวิชาการและการทำกิจกรรม ส่งผลให้นักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในตนเอง เกิดความรู้สึกเป็นชนกลุ่มน้อยในมหาวิทยาลัย รวมทั้งขาดอำนาจในการต่อรองในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยกับนักศึกษาปกติทั่วไป และ **4) การสร้างโอกาส** การสร้างโอกาสให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของกลุ่มและระหว่างนักศึกษาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ จะมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และการยอมรับระหว่างเพื่อนร่วมสถาบันการศึกษาภายในกลุ่มชาติพันธุ์และนักศึกษาปกติทั่วไปอื่นๆ ได้ เพื่อสร้างโอกาสให้ตนเองและยังเป็นการสร้างการยอมรับระหว่างคนในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกัน โดยนักศึกษาทุกกลุ่มชาติพันธุ์จะมีลักษณะหรืออัตลักษณ์ร่วมเหมือนกัน คือ ทัศนคติและความคิดที่มีต่อตนเองในเชิงบวก เพื่อต้องการให้พิสูจน์ความสามารถของตนเองและมีความเชื่อว่าตนสามารถทำกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับคนอื่นได้ โดยมีการปฏิสัมพันธ์เพื่อรวมกลุ่มได้โดย

ไม่แตกต่างจากนักศึกษาปกติทั่วไป การรวมกลุ่มการทำกิจกรรมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่และโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างการยอมรับและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เช่น การนำการแสดงของชนเผ่ามาร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ก็สามารถทำกิจกรรมและสามารถเรียนรู้ได้อย่างดีเหมือนกับนักศึกษาปกติทั่วไป โดยมีการรวมกลุ่มและสร้างโครงสร้างทางสังคมในการทำกิจกรรมที่ชัดเจน

2. รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 3 ด้านการศึกษา คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เป็นนักศึกษาที่มีพื้นฐานทางครอบครัวและสังคมที่มีฐานะยากจนและขาดสถานะทางสังคม บางคนไร้สัญชาติ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม เพราะความด้อยโอกาสและขาดโอกาสทางการศึกษา เมื่อได้รับโอกาสทางการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง โดยเป็นการให้ได้รับทุนการศึกษาแบบให้เปล่า แต่มีเงื่อนไขทางการศึกษาที่เป็นข้อบังคับหลัก คือ ต้องมีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 จากข้อบังคับนี้ทำให้นักศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ซึ่งนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คือ ต้องมีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยไม่

ต่ำกว่า 2.5 และในขณะเดียวกันนักศึกษามีพฤติกรรมที่โดดเด่น คือ มีความอดทนและเป็นนักต่อสู้ต่อความยากลำบาก เพื่อเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ตนเองต้องเผชิญหน้าและยังความรับผิดชอบสูง รวมทั้งต้องการสร้างอนาคตและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับตนเองและครอบครัว จึงส่งผลให้นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนทางบวกเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณมากกว่านักศึกษาปกติทั่วไป 2) กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการสร้างการยอมรับตนเองและการสร้างพื้นที่ทางสังคม โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการกำหนดขึ้นของสถาบันการศึกษาและสโมสรนักศึกษาปกติทั่วไปโดยเฉพาะในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในมหาวิทยาลัยฯ ขาดโอกาสและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ทั้งๆ ที่นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีศักยภาพ มีความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบสูง ดังนั้นเมื่อนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย จึงได้แสดงพลังการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านการแสดงอัตลักษณ์ของความ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษา อาหาร การละเล่นของชนเผ่า และนิทรรศการ ศิลปะประดิษฐ์ของชนเผ่า เป็นต้น ซึ่งลักษณะการแสดงกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเป็นการสร้างคุณค่าและความตระหนักในคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะเป็นกระบวนการกระตุ้น และแสดงพลังผลักดันสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยการยอมรับตนเองและยังสามารถถ่ายทอดคุณลักษณะและอัตลักษณ์ให้กับนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์และนักศึกษาปกติทั่วไปได้รับรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อตนเองจากการได้เห็นตัวอย่างอัตลักษณ์และความสามารถของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ในรั้วมหาวิทยาลัย 3) การสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ได้สร้างเครือข่ายสัมพันธ์ ผ่านกิจกรรมสัมพันธ์ภายใน

กลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการได้มีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานที่เป็นนักศึกษาปกติทั่วไป เช่น จัดกลุ่มสอนพิเศษ จัดกลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์ การสร้างวิถีการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์การทำงานร่วมกับเพื่อนกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน กลุ่มให้คำปรึกษาทั้งเรื่องงานและการดำเนินชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความชัดเจนของลักษณะอัตลักษณ์การศึกษาและการทำกิจกรรมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ในการศึกษาและการทำกิจกรรมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ในการเรียนและการทำงาน รวมทั้งมีการถ่ายทอดอัตลักษณ์ร่วมกันทั้งภายในและระหว่างนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้คุณลักษณะของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีศักยภาพและความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานเด่นชัดขึ้น จนกลายเป็นโครงสร้างทางสังคมในการศึกษาเล่าเรียนและทำงานหรือกิจกรรมขนาดเล็กขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัยได้ ดังนั้น การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างการยอมรับ จนเกิดเป็นเครือข่ายสัมพันธ์ที่แสดงอัตลักษณ์เฉพาะ ที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ คือการจัดตั้งชมรมรักษาชาติพันธุ์ เพื่อสร้างพื้นที่ยืนในสังคมหรือในรั้วมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ได้แสดงออกทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ประเพณี ภาษา อาหาร การละเล่นของชนเผ่า และนิทรรศการศิลปะประดิษฐ์ของชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

1. รูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

จากผลการสนทนากลุ่มระหว่างนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย ม้ง กระเหรี่ยง ขะมู ลาหู่ ไทลื้อและไทใหญ่ ซึ่งรูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ จะผ่านกระบวนการ 1) การแสดงตัวตน เพื่อให้นักศึกษาต้องเรียนรู้ต่อการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน 2) การยอมรับจากคนอื่น โดยแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์หรือในความเป็นชนเผ่าของตนเอง ด้วยการแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นผู้มีศักยภาพ มีความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถการปรับตัวและสามารถทำกิจกรรมอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับกลุ่มผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในด้านผลการเรียนและศักยภาพในการทำงานกลุ่ม ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยการประยุกต์ใช้ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เกิดความร่วมมือสมัยกับนักศึกษาทุกกลุ่มทั่วไป ซึ่งจะเป็นกระบวนการกระตุ้นและผลักดันสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ 3) การต่อรอง นักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ ยังขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยกับนักศึกษาปกติทั่วไป และ 4) การสร้างโอกาส จะมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์และการยอมรับระหว่างเพื่อนร่วมสถาบันการศึกษาภายในกลุ่มชาติพันธุ์และนักศึกษาปกติทั่วไป การรวมกลุ่มการทำกิจกรรมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่และโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างการยอมรับและการให้เกียรติ

ซึ่งกันและกัน เช่น การนำการแสดงของชนเผ่ามาร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ก็สามารถทำกิจกรรมและสามารถเรียนรู้ได้อย่างดีเหมือนกับนักศึกษาปกติทั่วไป โดยมีการรวมกลุ่มและสร้างโครงสร้างทางสังคมในการทำกิจกรรมที่ชัดเจน จากรูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรภัทร์ แซ่บัว และคณะ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชมรมผู้สูงอายุเมตตาประชาวัชร ไร่ชิง: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากที่พบว่า ผู้สูงอายุชมรมเมตตาประชาวัชร ไร่ชิงมีกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมโดยผ่านกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ 1) การสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยกิจกรรมภายในชมรม และ 2) การสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยกิจกรรมภายนอกชมรม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตติวัจน์ ทองแก้วและพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2559) ที่ศึกษาการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ที่พบว่า กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพิการในการทำงานเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์และการยอมรับในระดับ 1) ปัจเจบุคคลหรือตัวคนพิการเอง 2) เพื่อนร่วมงานคนพิการและคนพิการอื่นๆ และ 3) เพื่อนร่วมงานคนปกติและสังคม ซึ่งพื้นที่ทางสังคมนี้เป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนและความสามารถในการทำงานของคนพิการ และกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของคนพิการในการทำงาน ประกอบด้วย 1) การยอมรับตนเอง 2) การเรียนรู้พัฒนาและฟื้นฟูศักยภาพ 3) การสร้างวิถีการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน และ 4) การถ่ายทอดอัตลักษณ์ในการทำงาน และสอดคล้องกับรูปแบบกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมจากการศึกษาของ อัฐพล อินทะเสนา และคณะ (2560) ที่พบว่า

การสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านเครือข่ายทางสังคมของคนไทยอีสานพลัดถิ่นนั้นประกอบด้วย การสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านชมรมชาวอีสานในลำนานาโดยการก่อตั้งชมรมคนอีสานในเชียงราย การสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านการสื่อสารมวลชนผ่านนักจัดรายการวิทยุในพื้นที่ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมผ่านการท่องเที่ยวผ่านประเพณีบุญบั้งไฟ

2. รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา

รูปแบบกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในด้านการศึกษา คือ 1) **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** นักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นนักศึกษาที่มีพื้นฐานทางครอบครัวและสังคมที่มีฐานะยากจนและขาดสถานะทางสังคม บางคนไร้สัญชาติ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเปราะบางทางสังคม เพราะความด้อยโอกาสและขาดโอกาสทางการศึกษา เมื่อได้รับโอกาสทางการศึกษาจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง โดยเป็นการให้ได้รับทุนการศึกษาแบบให้เปล่า แต่มีเงื่อนไขทางการศึกษาที่เป็นข้อบังคับหลัก คือ ต้องมีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 จากข้อบังคับนี้ทำให้นักศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คือ ต้องมีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 และในขณะเดียวกันนักศึกษามีพฤติกรรมที่โดดเด่น คือ มีความอดทนและเป็นนักต่อสู้ต่อความยากลำบากเพื่อเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ตนเองต้องเผชิญหน้าและยังมีความรับผิดชอบสูง รวมทั้งต้องการ

สร้างอนาคตและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับตนเองและครอบครัว จึงส่งผลให้นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนทางบวกเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณมากกว่านักศึกษาปกติทั่วไป 2) **กิจกรรมการเรียนรู้** รูปแบบการสร้างการยอมรับตนเองและการสร้างพื้นที่ทางสังคม โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการกำหนดขึ้นของสถาบันการศึกษาและสโมสรนักศึกษาปกติทั่วไปโดยเฉพาะในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ส่งผลให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ขาดโอกาสและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ดังนั้น เมื่อนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย จึงได้แสดงพลังการเข้าร่วมกิจกรรมผ่านการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษา อาหาร การละเล่นของชนเผ่า และนิทรรศการศิลปะประดิษฐ์ของชนเผ่า เป็นต้น ซึ่งลักษณะการแสดงกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเป็นสร้างคุณค่าและความตระหนักในคุณค่าของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการกระตุ้นและแสดงพลังผลักดันสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ 3) **การสร้างเครือข่ายสัมพันธ์** นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้สร้างเครือข่ายสัมพันธ์ ผ่านกิจกรรมสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทั้งในการด้านการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการได้มีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานที่เป็นนักศึกษาปกติทั่วไป เช่น จัดกลุ่มสอนพิเศษ จัดกลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์ การสร้างวิธีการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์การทำงานร่วมกับเพื่อนกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน กลุ่มให้คำปรึกษาทั้งเรื่องงานและการดำเนินชีวิต เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความชัดเจนของลักษณะอัตลักษณ์การศึกษาและการทำกิจกรรมของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ในการศึกษาและการทำกิจกรรมของนักศึกษากลุ่ม

ชาติพันธุ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นเครือข่ายสัมพันธ์ที่แสดงอัตลักษณ์เฉพาะ และยังส่งผลให้เกิดประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ คือ **การจัดตั้งชมรมรักษาชาติพันธุ์** เพื่อสร้างพื้นที่ยืนในสังคมและสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้แสดงออกทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ประเพณี ภาษา อาหาร การละเล่นของชนเผ่า และนิทรรศการศิลปะประดิษฐ์ของชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวุฒินันท์ แท่นนิล (2551) ได้ศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ที่พบว่า กระบวนการสร้างพื้นที่แต่ละกลุ่มจะใช้วิธีหรือกลยุทธ์ที่แตกต่างมาใช้ในการต่อรองที่จะสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับกลุ่มคนของตนเอง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุไรพร จิตพิทักษ์ (2553) ที่ได้วิจัยเรื่องวัยรุ่นชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นนปกาเกอะญอ ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นไปที่การศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายและหญิง การรวมกลุ่มหรือการสร้างกลุ่มของตนเองขึ้นใหม่ในพื้นที่เมืองและทัศนคติการใช้ชีวิตที่ได้จากมุมมองของความเป็นวัยรุ่นในหมู่บ้านกับความเป็นวัยรุ่นในเมือง โดยทำการศึกษาจาก 4 กลุ่มคน ได้แก่ นักเรียนนักศึกษา วัยรุ่นในองค์กรศาสนา วัยรุ่นในองค์กร NGOs และวัยรุ่นที่ทำงานจากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นทั้ง 4 กลุ่มนี้ ได้มีการสร้างยุทธศาสตร์ในการปรับตัวด้วยวิธีการเปลี่ยนชื่อ สะสมทุนทางเศรษฐกิจและการศึกษา รวมทั้งกลืนกลายเข้ากับคนส่วนใหญ่ด้วยการแต่งกาย วาทกรรม ความงาม การใช้ภาษา การบริโภค และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง อาศัยสถาบันที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสร้างพื้นที่ของความเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมวัยรุ่นและสังคม

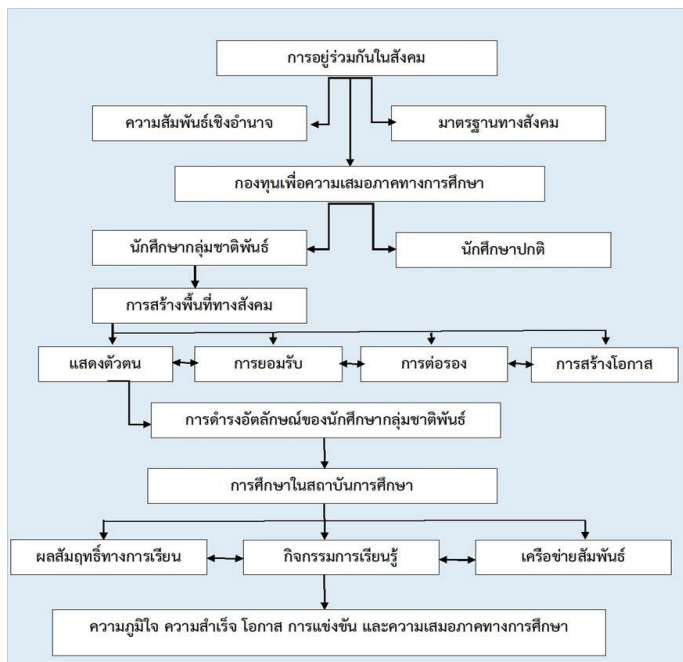
เมือง ส่วนความเชื่อมโยงตนเองกับสังคมบ้านเกิดนั้นเป็นไปเพื่อสร้างความยอมรับและต่อยอดความเป็นสมาชิกให้กับตนเองในครอบครัวและสังคมบ้านเกิด ซึ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่การให้ความหมายแก่ตนเอง สังคม และชีวิตในอนาคต นอกจากนั้นผลการวิจัยครั้งนี้พบผลคล้ายคลึงกับสิทธิพร เขาอุ้นและจินต์ วิภาตะกลัด (2566) ที่ศึกษาวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ความเป็นอ้วเมียนของบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โดยพบว่าการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอ้วเมียนบ้านในกรังนั้นมีมาตรการกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่ายชุมชน ในการจัดการความรู้และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งสื่อสารให้สังคมรับรู้ผ่านภาษา ศรัทธา อาหาร การแต่งกายแบบดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น จึงคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอ้วเมียนบ้านในกรังได้อย่างเข้มแข็ง

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างพื้นที่ทางสังคมทางการศึกษาสำหรับนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์สามารถกำหนดเป็นรูปแบบทางการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เพื่อส่งเสริมศักยภาพและทักษะความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ชีวิตให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการปรับตัวที่เหมาะสมตามวัยของบุคคลต่อไปในอนาคต ดังแผนภูมิที่ 1

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดตั้งชมรมกิจกรรมอย่างเป็นทางการ เช่น ชมรม “รักษาชาติพันธุ์” เพื่อให้นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ได้มีพื้นที่ทางสังคมได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์เพื่อสืบสานและรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่สืบไป

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์

2. ควรจัดนิทรรศการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของนักศึกษาในการออกประชาสัมพันธ์และแนวการศึกษาในพื้นที่สูงเพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษา

3. ควรจัดชมแสดงการแต่งกายของนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ในวันสำคัญของมหาวิทยาลัย เช่น วันซ้อมรับและรับพระราชทานปริญญาบัตร เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองและยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับมหาวิทยาลัยอีกด้วย

4. ควรจัดให้มีการแข่งขันทักษะและประเพณี ชาติพันธุ์หรือการเข้าร่วมกิจกรรมจังหวัด เช่น งานกาชาดและงานเชียงรายดอกไม้งาม เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาได้เปิดพื้นที่ทางสังคมมากขึ้นใน

การแสดงออกทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์หรือระหว่างนักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ กับนักศึกษาปกติทั่วไปในหลักสูตรเดียวกัน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนและพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมระหว่าง นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์และนักศึกษาปกติทั่วไป

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งมูลนิธิทางการศึกษาเพื่อ นักศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในเขตภาคเหนือตอนบน

เอกสารอ้างอิง

- งานทะเบียนและวัดผล กองการศึกษาเชียงราย. (2566). สถิติจำนวนนักศึกษา ประจำปี 2566. กองการศึกษาเชียงราย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย.
- จุไรพร จิตพิทักษ์. (2553). วิจัยชนชาติพันธุ์ชายขอบกับการปรับตัวในเมืองเชียงใหม่: กรณีศึกษาวัยรุ่นน ปกาเกอญอ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). <http://cmuir.cmu.ac.th/jspui/handle/6653943832/35679>
- จิตติวัจน์ ทองแก้ว และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2559). การสร้างพื้นที่ทางสังคมและการดำรงอัตลักษณ์ของคน พิการที่ทำงานในองค์กรด้านการสื่อสารโทรคมนาคม. วารสาร *Veridian E Journal* ฉบับ ภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(3), 1443-1462.
- ปรีวัฒน์ ช่างคิด. (2560). การพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองไทย กรณีศึกษา เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนเกาะเหลา จังหวัดระนอง. รายงานวิจัย ชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วัชรภัสร์ แซบัว, ฐนิชา คล้าขานา, และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). กระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของ ชุมชนผู้สูงอายุเมตตาประชารักษ์ ไร่ชิง: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. วารสาร *Veridian E Journal* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(1), 1774-1786.
- วัชรารัฐ ไร่บุญลอย. (2553). ประสบการณ์ในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ. ใน ลัดดา ดำริการเลิศ (บ.ก.), การจัดการความรู้และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล: ประสบการณ์ในการทำงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

- วุฒินันท์ แทนนิล. (2551). การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกหนีความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่นชุมชน
กะเหรี่ยงพลัดถิ่นตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). [https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_
DOI=10.14457/SU.the.2008.192](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/SU.the.2008.192)
- สิทธิพร เขาค้อ และจินต์ วิภาตะกมล. (2566). วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอ้าวเมียนของบ้านในกรัง
อำเภอกะบุรีจังหวัดระนอง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, 9(2), 223-236.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ.
- อัฐพล อินตะเสนา, ปฐม หงส์สุวรรณ และนิตยา วรรณกิตร์. (2560). เรื่องเล่ากับการสร้างพื้นที่ผ่านเครือข่าย
ทางสังคมของคนไทยอีสานพลัดถิ่น. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 12(34),
67-82.